

עמוד מס' 1

19.07.2018

דף מידע 220

חברי ארגון נכבדים

על רוצח היהודים הבילגוראיי שפעל בתוך גבולות העיירה

הכבושה - פרנצ'ישק קולשה [Franciszek Kulesza]

ראשית דבר ומקורות:

במהלך ביקורה בארץ של פרופ' אלינה סקיבינסקה [ההיסטוריונית והחוקרת הפולניה מטעם מוזיאון השואה בווינגטון] היא העבירה לידי העתק של ארכיון הנוגע לנושא מחקרה על השרדות יהודים במחוז בילגוראיי. המידע שהעבירה לידי כולל עדויות כתובות, מסמכים שונים, צילומים שונים לרבות צילומי פרוטוקולים של דיונים בבתי משפט פולניים וגרמניים שדנו את מבצעי הפשעים לאחר מלחמת העולם השנייה. רובם של המסמכים הכתובים והמודפסים הם בפולנית ובגרמנית. את אחד המסמכים שהעבירה לידי היא לוותה בסיפור על רוצח פולני שפעל בזמן המלחמה בתוך העיר בילגוראיי. ושמו פרנצ'ישק קולשה [Franciszek Kulesza], רוצח זה, פולני בילגוראיי, לא רק שאיתר מקומות מחבוא של יהודים, לא רק שהסגיר אותם לידי אנשי 'המשטרה הכחולה' ולידי הגרמנים, הוא, כמו ידיו רצח מאות יהודים. בשנת 1947, הוא ושני פולנים נוספים יאן בליכאש [Blicharz Jan] וולדיסלאב בלז'ץ [Belżek Władysław] הובאו לדין בבית המשפט המחוזי בזמושץ'. בלז'ץ זוכה, בליכאש נמצא אשם וקיבל 10 שנות מאסר ואילו על קולשה נגזר פסק דין מוות והוא הוצא להורג. המסמך שפרופ' סקיבינסקה העבירה לי היא פרוטוקולים משיבות בית המשפט בזמושץ', לרבות עדויות כנגד הנאשמים. בין המעידים היו יהודים:

ברוך וורמוט [Boruch Wermut], לייזר פרוכטלנדר [Lejzor Fruchtlander] ומשה שטרן [Moszek Sztern].

ממש בימים אלו, כשעבדתי על אינדקס השמות של "חורבן בילגוראיי" מצאתי בספר פרק שכתב אחד המעידים במשפט זה ברוך וורמוט שם הפרק בעמוד מספר 295 [במיספור קובץ ה PDF] "נותרתי בחיים כדי לקחת נקמה"

ב. ווערמוט (אסטראליע)

איך בין געבליבן לעבן בכרי צו נעמען נקמה

איך געפון זיך היינט אין אויסטראליע, וואהין ס'האט זיך צו מיר דערטראגן דער רוף פון אונזערע איבערגעבליבענע יידן פון בילגוראיי, וואס געפונען זיך אין ישראל, אז עס ווערט געשאפן דארט א בוך וועגן אונזער אלטער חיים און אומקום פון אונזערע טאטע, מאמע שוועסטער און ברודער. 10 יאהר האב איך געווארט מיט אן אנגעווייטיקט הארץ בכדי צו קענען פארעפנטליכן מיינע טרויעריקע זכרונות. עס האבן מיט מיר איבערגעלעבט מיינע צוויי שוואגער בעני האכמאן מיט א יונגל און הערש זילבערפיין מיט זיין טאכטער ביי א געוויסן סקאקא פון די באיארעס און איך האב גענומען אויף זיך דעם חוב פיל ווייניק איבערצוגעבן וועגן אומקום פון אונזער שטאט בילגוראיי.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 2

פרק זה ראוי שאתרגם אותו וכך אעשה, אבל בחלק ממנו הוא מספר על אותו רוצח מתוך התנסות עצמית שלו ומאזכר אותו 7 פעמים. לצורך העניין אתרגם ואשלב ברשימה זאת את דבריו של ברוך וורמוט כדי להשלים את המשפט של הרוצח. פרוטוקולי בית המשפט בזמושץ משתרעים על פני 13 עמודים מודפסים ובידי גם 40 צילומים של הפרוטוקולים המקוריים הכתובים בכתב יד. ואשתדל לתקצר אותם לצורך העניין. אתחיל קודם כל בפרוטוקול הסיכומים ואז אעבור לפרק שכתב וורמוט ב"חורבן בילגוראיי".

Sygn. IPN Lu 327/31 - Sąd Okręgowy w Zamościu

Kulesza Franciszek i inni (Bełzek Władysław, Blicharz Jan) oskarżeni o ujmowanie i wydawanie ukrywających się Żydów władzom niemieckim celem rozstrzelania. Bełzek uniewinniony, Blicharz Jan skazany na 10 lat, Kulesza skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano.

(Kursywą są moje dopiski)

Franciszek Kulesza ur. 1917, kowal, 4 klasy, żona, 4 dzieci, 3 ha, zam. Orłowiec gm. Jelenia Skała pow. Lwówek, w czasie wojny był zatrudniony w charakterze robotnika w Zarządzie Miejskim w Biłgoraju od 1941 do 1944

Bełzek Władysław ur. 1907, cieśla, 4 klasy, żona 3 dzieci, 56 arów ziemi, zam. Działy gm. Krzeszów pow. Biłgoraj

Blicharz Jan ur. 1896, gajowy (po wojnie pracuje na poczcie), 7 klas, żona 1 dziecko, ½ ha ziemi

Ref. IPN Lu 327/31 - בית המשפט המחוזי בזמושץ' .

פרנצ'ישק קולשה [Kulesza Franciszek] ואחרים יאן בליכאש [Blicharz Jan] וולדיסלאב בלז'ץ [Bełzek Władysław] הואשמו בהוצאת יהודים מסתתרים והסגרתם לידי השלטונות הגרמניים וגם על כך שבצעו מעשי הרג של יהודים. בלז'ץ זוכה, בליכאש יאן נידון ל-10 שנים, קולשה נידון למוות. פסק הדין בוצע.

פרנצ'ישק קולשה נולד ב 1917, נפח, 4 כיתות לימוד, אישה, 4 ילדים, 3 דונם אדמה. בזמן המלחמה הוא הועסק כעובד במועצת העירייה בבילגוראיי בשנים 1941-1944

וולדיסלאב בלז'ץ נולד ב 1907, נגר, 4 כיתות לימוד, אשה ו 3 ילדים, 56 דונם של אדמה, אזור ז'שוב בילגוראיי
בליכאש יאן נולד ב 1896, שומר (אחרי המלחמה הוא עבד במשרד הדואר), 7 כיתות, אישה 1 ילד, ½ דונם של קרקע.

ברוך וורמוט – קטע מתוך רשימתו "נותרתי בחיים כדי לקחת נקמה" הנוגע לרוצח פרנצ'ישק קולשה

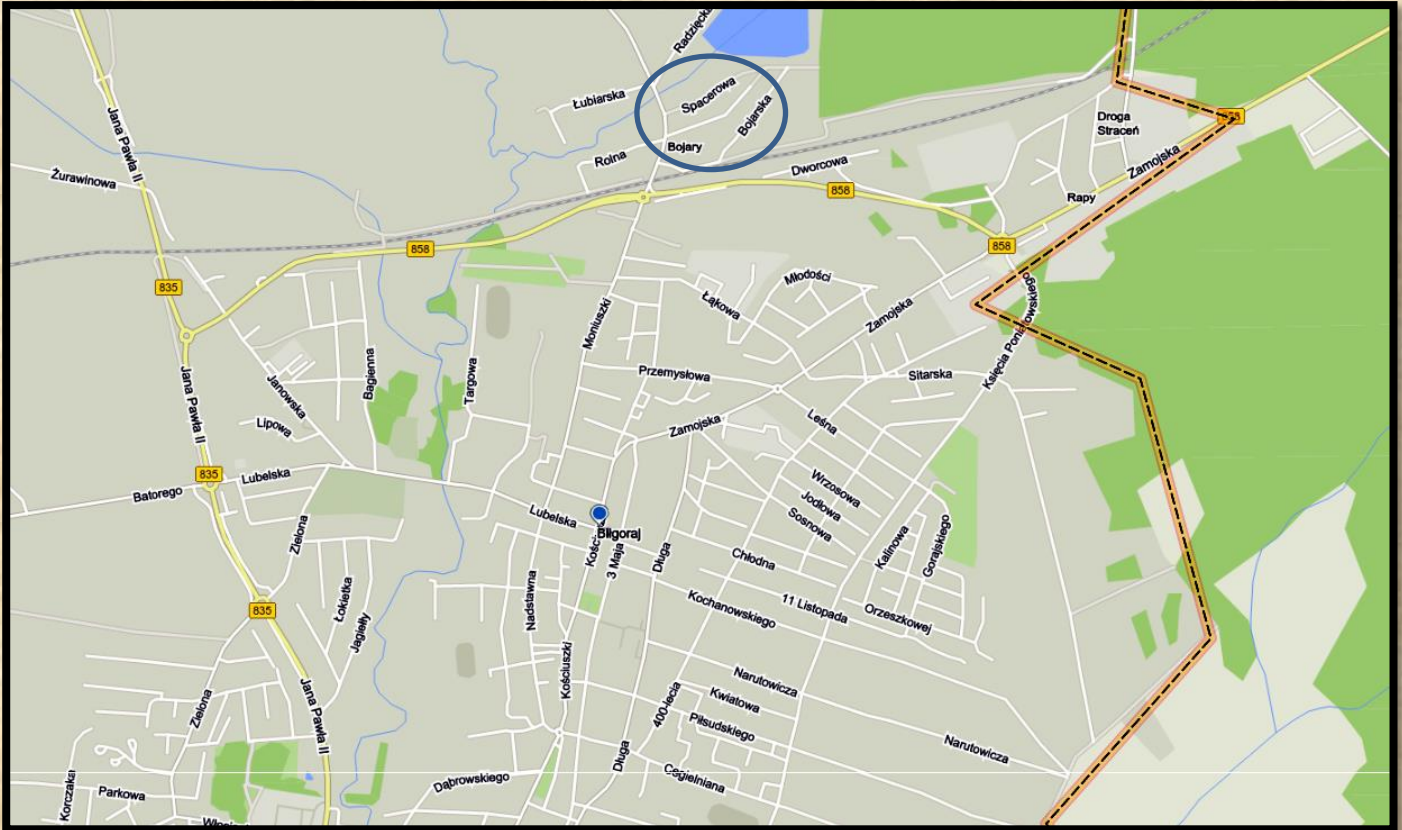
... אני, עצמי, גורשתי מביתי, הייתי חייב לגור בגטו ברחוב השלושה במאי, או ליד הגשר. לא רציתי להישאר בגטו תחת מנעול ובריוח ולהיות נתון לשבט או לחסד של הרוצחים הגרמנים בכל רגע נתון. יצאתי אל הבויארעס, והתחבאתי שם ביחד עם אשתי וילדיי, עם אחותי וגיסי הרשלה' ["Bojary", זהו רובע בחלקה הצפוני של בילגוראיי הגובל ביער. ראה במפה המצורפת את המקום בו היה הבונקר ובו הסתתרו ברוך וורמוט במשך שנתיים עד השיחרור].

ליצירת קשר

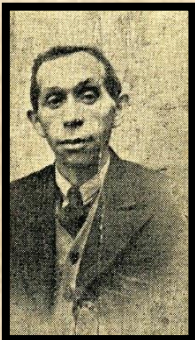
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 3

באחד הימים שמעתי קולות ירי חזקים מתוך העיירה. אני, הרשלה' ובנייה' עם ילדו נכנסנו לתוך טחנת הקמח שלי. על הנשים והילדים ציוונו שיסתתרו בעליית הגג. פאלקסדייטש שניהל את טחנת הקמח שלי סילק אותנו החוצה וברחנו ליער.

משה בויים [ראה תמונתו בילגוראיי בזמן הכיבוש הגרמני] ופישל קאנדל סיפרו לי שבאותו היום שרר בבילגוראיי גיהנום. ברחובות זרם הדם כמים. את כל המתים העבירו לחצר ביתו של בירך הרשמן. חפרו שם בור גדול במטרה לקבור בתוכו את כולם. בין הראשונים שהשליכו אל תוך הבור היה יעקעלע לייכטער. הוא היה עוד חי, הוא התחנן אל הרוצחים שמישהו יצווה שירו בו. מיד הגיע לשם אחד הרוצחים ואמר "מה? הכלב עוד לא נורה? חבל על הכדור..." אבל בכל זאת הוא ירה בו למוות.

למקום הגיע ראש העיר וביקש מאנשי היודנרט לקבור את כל הקרבנות בבית העלמין. לעבודה זאת לקחו את אנשי הגטו ביניהם היו משה בויים ופישל קאנדל.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
 ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 4

משה בויס ופישל קאנדל, ברחו מהמחנה ברחוב זמושץ' והגיעו לבונקר שלנו בבאיארעס.
משה בויס נפטר בבונקר כתוצאה משטף-דם. עמדנו לקבור אותו כאשר בחוץ התחוללו פעולות ולכן למרות שהיה מת
הוא נשאר אתנו עוד מספר ימים עד שקברנו אותו.

פישל קאנדל וחמיהו יעקל פערלמוטער, עזבו לקאפראניס ליד פרמפול, שם שהו יעקל טאבער ובני משפחתו ימים
אחדים לאחר מכן נרצחו שם כולם.

במשך השנתיים שהסתתרנו בבונקר הגיעו אלי ידיעות באשר למי נרצח ועל מי שהיו עוזריהם ומשתפי הפעולה של
הרוצחים הגרמנים. במיוחד שמעתי על גוי אחד ששמו בליכאש, טאמאשעווסקי ועל חלאת האדם הראשית 'קולשה'.

22.7.1944 יצאנו מן הבונקר בבאיארעס, אני ושני הגיסים שלי, לא מצאתי אף אחד מבני משפחתי ומיקיריי. שכניי
הגויים שבאו מולנו סיפרו לי כיצד אשתי ושני ילדיי, אחותי ואחי נרצחו שם.

קולשה גילה את מקום המסתור שלהם בעליית הגג של הטחנה וסיפר על כך לגרמנים. בשעה חמש לפנות בוקר היה
הוא כבר אתם ביחד במקום. הוא לא המתין יותר מדי, עלה לעליית הגג והחל להשליך אותם מעליית הגג אל הרחוב,
הגרמנים ירו בקרבנות ועזבו את המקום. קולשה נשאר במקום במטרה להוריד מעל גופותיהם חפצים, הפשיט אותם
עד שהיו ערומים לחלוטין ובזז כל מה שמצא עליהם ובבגדיהם. את אחי לייזר הוא הוביל אל הנהר ושם רצח אותו.

היה זה היום הראשון לשחרור. באתי לכיכר העיירה, מקום שם היה עד למלחמה השוק הבילגוראיי, המקום היה ריק,
לא ראיתי לא יהודי, גם לא גוי. הכל סביב היה מת. אני הולך וחושב לעצמי: לאן אני הולך? את מי אני מחפש? פתאום
בא כנגדי אותו רוצח קולשה. נרתעתי לאחור כאחד שדרך על גחלים לוחשות, ועל מוחי השתלטה מילה אחת "נקמה!"

הוא התקרב אלי ואמר: "אל תכעס עלי, אני אשם, הגרמנים הכריחו אותי לכך". עזבתי אותו והלכתי משם אבל הוא
לא יצא עוד ממוחי וממחשבותי אפילו לדקה אחת. במוחי התחוללה סערה, איך ניתן לנקום באותו רוצח של יקירינו
וקרובינו.

חשבתי לעצמי מה עלי לעשות. נכנסתי למשרדי או. ב. [הז'נדרמריה הפולנית] וסיפרתי להם על כל מי ששיתף פעולה
עם הגרמנים ועזר להם. ראשי הפושעים היו לגביי לא אחרים מאשר קולשה ובליכאש, הז'נדרמריה קיבלה את העניין
בקרירות, הנושא היהודי לא היווה לגביהם סחורה ששווה לטרוח עבורה. עבר זמן, שוב נכנסתי למשרדי הז'נדרמריה

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 5

פגשתי שם מפקד אחר, אבל גם הפעם שום דבר לא נעשה. את סבלי קשה היה לתאר, הסיבה היחידה לכך ששרדתי הייתה לנקום את נקמתם של יקיריי, ויקירינו המיוסרים.

בין לבין החלו להגיע יהודים בילגוראיים ששירתו בצבא הפולני. ביום בהיר אחד, בעודי בדירה שעיריית בילגוראיי שיכנה אותנו בה בביתו לשעבר של יאנטשעלע קאנטער, נכנס אלי פתאום לעמל ווידערפעלץ (בנו של גדליהו גלעזער), בואו שימח אותנו מאד. הוא החל לחקור אותנו על קורות משפחתו ואני עניתי לו על כך בו במקום.

פתאום שאל אותי שאלה שלא מצאתי לה תשובה: "מדוע רצחו הגרמנים את סבתי ואותך השאירו בחיים?" שאלה טיפשית? כשחושבים טוב לעומק השאלה לא כל כך טיפשית. אני עצמי שאלתי את עצמי לא אחת את אותה שאלה. האם לא היו אז אנשים יראי אלוהים ודתיים ממני? האם נשאתי יותר חן וחסד והגיע לי יותר 'גמול' מן האלוהים שאותי הותיר חי? ... לא!!! – נותרתי בחיים רק כדי לגבות את נקמתם של היקרים לנו מכל, הטובים שבינינו, ואת זה עשיתי... העמדתי את חיי מנגד, סיכנתי את עצמי, העיקר כדי לקיים את משאלת ליבם של החפים מכל עוון בדקות החיים האחרונות שלהם לפני שנרצחו.

הדבר לא נתן לי מנוח, נכנסתי בשלישית למשרדי הז'נדרמריה' הפעם, במקרה פגשתי קצין ישר דרך, סיפרתי לו הכל, בכיתי מתוך כאב, הוא הקשיב והבטיח לי על דברתו שלא ייקח הרבה זמן והעניין יסודר.

בינתיים נודע הדבר לקולשה והוא ניסה להתחמק כשהתגייס לצבא הפולני. כששב לאחת מחופשות חג נכנסו לביתו אנשי הז'נדרמריה ואסרו אותו. שלחו אלי שליח שהזמין אותי אליהם כדי לבשר לי שקולשה ובליכאש אסורים ושהתביעה בעניינם הועברה לבית המשפט המחוזי בזמושץ'

בתוך זמן קצר נקראתי להגיע לבית המשפט בזמושץ' עמדנו, אני והרוצחים והבטנו זה בזה עין בעין. למרות ששני פרקליטים לובלינאים ידועים הגנו עליהם ואני הייתי לבד במערכה, הרגשתי טוב, כי זאת הייתה נקמתי, ואני ניצחתי.

3 פעמים נקראתי לישיבות שקיים בית המשפט, אני נלחמתי לבד, עמדתי כחייל על המשמר. אמרתי לעצמי שאני חייב לתת מענה לשאלתו של לעמל ווידערפעלץ.

ושאלה זאת קיבלה מענה – דינו של קולשה נגזר למוות, ועל בליכאש 12 שנות מאסר.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 6

[הערה: רשימה זאת של ברוך וורמוט היא חשובה למרות שניכר שלא כל כך דייק וגם האדיר את חלקו במשפט שכן היו לבד ממנו עדים נוספים והוא לא היה, כפי שכתב, היחיד במערכה למרות שעדותו הייתה העדות הראשית, כ"כ בליכאש נידון ל 10 שנות מאסר ולא 12 שנים].

מסמך זה תורגם מידיש על ידי – ישראל בר-און.

ובחזרה לפרוטוקולים ממשפט הרוצח פרנצ'ישק קולשה בזמושץ' 1947

תקציר וציטטות מתוך מה שנאמר בישיבות בית המשפט

k 6 14 ביוני 1946: [מדברי קולשה]

"עשיתי את מה שהם, הגרמנים, אמרו לעשות. אמרו לי לעבוד כבנאי, להביא יהודים לניקוי הכבישים בבילגוראיי, בעקבות מקרה המוות בטחנת הקמח, הגרמנים הורו ליהודים לקבור את המתים והורו לי ללכוד יהודים, לתפוס כל יהודי".

K 13 עדות של ברוך וורמוט

"Waliko ובליכאש העבירו לידי הגסטפו מידע על מקום המחבוא של המשפחה שלי ביער בוויאריס, כתוצאה מגילויים הם ירו למוות באשתי חוה, אחייני לייב זילברשטיין ואנשים רבים אחרים [נהרגו שם 10 אנשים] אבקש להבהיר את מה שאמרתי, אני הסתתרתי בטחנה בבילגוראיי שהיתה קודם לכן שלי בתוך מיכל התבואה – המעלית של הטחנה, משם ראיתי את המתרחש. כאשר נודע לקולשה על מקום המסתור של ילדיי בעליית הגג הוא סיפר זאת לגסטאפו, קולשה עזר לגרמנים להרוג את ילדיי. מתוך המיכל ראיתי את הילדים שהטיל במו ידיו מעליית הגג לקרקע. אודות הנאשם בלז'ץ לא יודע דבר, כדאי יהיה להזמין לעדות את לייזר פרוכטלנדר [Lejzor Fruchtlander] אגב, הוא היה בגטו בילגוראיי עד הדקה האחרונה והוא יכול להעיד עליו".

k 19 המשך עדות של ברוך וורמוט:

"ברחתי אל היער ב 1 בנובמבר 1942 בבילגוראיי הייתה אז פעולה, שומר היערות בליכאש מבילגוראיי שם לב אלינו. הייתי ביער עד 8 בנובמבר 1942, אז התחבאתי בבית שלי שוב, גסטפו הגיעו לאחר כעשר דקות, הביא אותם קולשה. הצלחתי להימלט אל היער, וכל האחרים נרצחו. לאחר המלחמה הבחנתי ב Waliko מחוץ למשרדי הגסטפו, בידיו היה המעיל של אשתי. הוא הרג את אשתי ולקח את מעילה היה נוכח אתי משה שטרן [Moszko Sztern] מקרקוב מציע להזמין אותו למתן עדות".

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 7

18 k חקירת בלז'ץ:

"אני שייך ליחידת הכבאים של ז'שוב [Krzeszów] בחודש באוקטובר 1943 קיבלנו צו ממפקד מכבי האש של ז'שוב לאסוף את כל יהודי ז'שוב Krzeszów Łapaliśmy אל כיכר העיר. כל הכבאות כולה עם הגסטפו הגרמני ליוו אותם מהעיר וירן, אני מודה שתפסתי יהודים רק פעם אחת באוקטובר 1943".

20 k המשך חקירת בלז'ץ

"הגרמניה תפסו יהודים שנאספו בשוק בעיר בילגוראיי. Chojniak ליווה אותם שם וירה", בלז'ץ מפרט את שמותיהם של 15-הכבאים מתחנת מכבי האש של Krzeszów שהשתתפו בתפיסת יהודים:

Szalewicz Leon

Kazanecki Józef

Kazanecki Jan

Iwanicki Kazimierz

Ładorko Piotr

Staroniwski Jan

Staroniwski Stanisław

Staroniwski Mieczysław

Kwieciński Zygmunt

Pudelko Mieczysław

Pudelko Franciszek

Falandysz Aleksander

Łata Jan

...Radzik A

אני לא זוכר יותר, באוקטובר 1943 אני ושלושה כבאים תפסנו חמישה יהודים".

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 8

k 31 עדות יאן בליכאש:

לדבריו בתור יערן פגש יהודים ואמר להם לעתים קרובות ללכת ליער כי הם על סף מוות מהגרמנים, "ידעתי שורמוט נמצא בטחנה שלו ועל המשפחה", הוא אינו מודה כי נטל חלק בלכידת יהודים מ Krzeszów

k 40 עדות לייזר פרוכטלנדר [Lejzor Fruchtländer]: בן 33 שנים, הוריו: Todrys Frajdla, תושב בילגוראיי. גר ברחוב השלושה במאי 17, והיום גר בורוצלב.

"שומר היער בליכאש פגש ביער את דוד מנס [Dawid Manys] הוא רצה לירות בו במקום ורק הודות לתחנונים ובקשות עיקשות השאיר אותו בחיים, לעומת זאת, לקח ממנו את הז'קט ואת כספו. עד כמה שאני יודע דוד מנס מת, הוא נהרג על ידי הגרמנים. אני יודע מידיד כי Walilko הרג את אשתו של וורמוט ולקח את מעילה. הכרתי את המעיל של אשתו שהביאה איתה. לאחר המלחמה ראיתי אצלו את אותו מעיל. פרנצ'ישק קולשה לקח חלק אישי בחיסול היהודים. הוא חיפש אנשים שהסתתרו במרתפים, במקלטים, והלך יחד עם הגרמנים בכל יום שעקבו וחיפשו אחרי האוכלוסייה היהודית. ראיתי בעצמי כיצד קולשה סוחב יהודי בצווארו כדי שלא יימלט מהגסטאפו והשתתף בהוצאות להורג ההמוניות. זה היה הנבל הגדול ביותר בכל העיר בילגוראיי, כולם ידעו על מעשיו: האוכלוסייה הפולנית והאוכלוסייה היהודית. חיי אדם רבים היו על מצפונם. אחרי כל פעולה, נוהג היה לשתות ולספר את מה שידע. אני זוכר שרדף אחר לייזר וורמוט וקילומטר אחרי בילגוראיי תפס אותו, ורצח אותו".

k 41 מתוך עדות משה שטרן [Moszek Sztern]: נולד 1910 הורים: אהרון וסוניה לבית וייסלבוים, גר בקרקוב: "הגעתי לבילגוראיי מלבוב באוגוסט 1944. נודע לי שקולשה שיתף פעולה עם הגרמנים, והיערן בלז'ץ הסגיר פרטיזנים יהודים".

k 48 עדות מיקולאי וויטוניק [Mikołaj Wojtunik]: בן 47, סוחר מבילגוראיי: "בנובמבר 1942 ראיתי כיצד קולשה מסייע לגרמנים בהוצאות להורג המוניות של יהודים, אני לא יכול לקבוע בדיוק במה הפעולה שלו הייתה כרוכה, כי הוא ניסה להימנע שיראו אותו בגלוי כחלק מהשערוריות של רצח יהודים, בדרך כלל ניתן היה לתפוס את קולשה כשהוא חיטט בכיסיהם של יהודים מתים. Flis היה המשגיח בבית הסוהר בעיר בילגוראיי, נתפס ע"י גרמנייה שראתה אותו בוזז את ליכטר [Lajchter] הפצוע, הגרמנייה הרגה אותו, בירה. פעם ראיתי את שומר היערות בליכאש כשהוא מוליך יהודיה עם ילד ברחוב, הוא הסגיר אותם לידי הגסטפו, זה נראה כאילו הגסטפו דרש ממנו להביא את האישה לכלא, שמעתי שהיא נורתה. והוא עזב רכוב על האופניים שלו".

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 9

K 49 [מוצג מכתב ברוך וורמוט לתובע] מיום 21-באוגוסט 1946 המציין את האנשים הבאים שהסגירו יהודים לגרמנים, והם גם לקחו חלק במעשי הרצח:
פרנצ'שק קולשה [Franciszek Kulesza]
וולדיסלב טומשבסקי [Władysław Tomaszewski]
יאן בליכאש [Jan Blicharz]
יאן וואליקו [Jan Waliłko]
הוא מבקש לשמוע אותו מוקדם כי הוא יוצא לחו"ל בימים הקרובים.

k 69 מתוך עדות של העד וינקנטי קרול [Wincenty Król], חקלאי:
"שומר היערות בליכאש - השתתפותו של בליכאש בשירות לגרמנים היה שנדרש ממנו, מבלי שהיהודים ידעו לאן הם מובלים. הוליך אותם ליער. הוא היה תמיד שתוי".

k 69, עדות ויצ'סלב מנקובסקי - Mieczysław Mańkowski:
"הייתי הממונה הישיר של בליכאש, היו אירועים בהם הגרמנים רצו להוביל את היהודים למקום מדויק (!) הם הכריחו אותנו לעשות את זה. מסעות כאלה נועדו לא רק לחיסול היהודים, אלא גם פרטיזנים וכנופיות אחרות. היערן בבילגוראיי היה וולדיסלב צ'ומה, הוא היה פולקסדויטש גרמני. הוא דרש מאתנו דברים שונים, לא רציתי למלא את דרישותיו אלה. אני מניחה שבליכאש הוביל את הגרמנים למקום שבו הסתתרו היהודים, הוא עשה זאת ישירות בפקודת צ'ומה. כדי שלא אשמע את הפקודה בעצמי. בליכאש היה אלכוהוליסט".

k 69 עדות פרנצ'שק זאלשני [Franciszek Zalesny], הקרקעות:
"אני הייתה במרחק הליכה מראפא [Rapach], ובליכאש היה בסיור בעיר, לא שמעתי שבליכאש הוציא יהודים. צ'ומה [Choma] אילץ אותנו לעשות עבודה שונה שלא עולה בקנה אחד עם המצפון שלנו, חשדנו שהוא גרמני שעובד עם הגרמנים".

K 70 עדות יאן מיקולסקי [Jan Mikulski] יערן בבילגוראיי:
צ'ומה [Choma] נעצר ב 1942 על התעללות, כי אילץ את הצוות לגנוב ולעשות טרור.
ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 10

k 76 המשך עדות יאן בליכאש [Jan Blicharz]:

"הז'נדרמריה, הגסטאפו ומה שמכונה Forschutz גרמו לי לפעמים להוביל ליער, אני זוכר על 5 מקרים כאלה. פעם אחת הבחינו בעשרה יהודים שעברו את הכביש, ואז תפסו אותם. לא הצבעתי על היהודים האלה, היהודים האלה נלקחו ע"י הגסטפו של בילגוראיי". אני איני מודה בפשע נגד משפחת וורמוט. הרצח של האוכלוסייה היהודית היה בסתיו של 1942 אז נרצחו כ 200 אנשים, הפעולה מתבצעת בהשתתפות של ולסוב מהגסטאפו [gestapowcy] [własowców]. ראיתי את הגופות הנרצחים בחצר של הטחנה, הסתובבו על פניהם פרנצ'ישק קולשה, הוא בא וצופה במתרחש יחד עם 20 אנשים, היה שם וינקנטי קרול [Wincenty Król] המתגורר בשכנות לבית הבד [הטחנה]. אני לא מודה שבתקופת הכיבוש סייעתי לגרמנים בלכידת 18 בני הלאום היהודי בתוך בונקר חבוי ביער, לא יודע למה וורמוט מאשים אותי בזה. לא יזמתי את הבאת היהודייה עם הילד לכלא, זה היה על פי צו ברדי [Bardy]."

k 78 עדות ברור וורמוט מ 18.09.1946:

"קולשה שיתף פעולה עם הגסטאפו, היה מחפש מקומות מסתור של יהודים ואישית ירה בהם, על מצפוני רובצים הסגרת ורצח של יותר מאלף יהודים, מתוכם בערך ב 400 ירה בעצמו. בתוכם אחי לייזר וורמוט ו 9 מבני משפחתי עם משפחה זו ואני התחבאתי בעליית הגג של הטחנה, הדבר היה 26 בדצמבר 1942 בסביבות השעה 6 בבוקר, הגיעו קולשה עם הגסטפו כשהם חמושים בנשק, נכנס לעליית הגג וצעק "heraus" החל לזרוק אנשים וילדים מעליית הגג, הצלחתי בנס להתחמק למיכל התבואה, רק שמעתי אנקות, ואז, כאשר עזב הגסטאפו, הפשיט קולשה את המתים. הבת שלי בת 12 הוסתרה במקום סגור תחת מנעול, קולשה מצא את המקום ופתח אותו באמצעות הרובה והכידון שלף אותה החוצה מן המסתור, הוא שאל אותה על אביה, וכשהיא אמרה שאינה יודעת הרג אותה (בועט ודוקר בכידון הרובה). בעיר הוא השתתף באופן פעיל כל יום בחיפוש יהודים".

"לגבי וולדיסלאב טומשבסקי ידוע לי שהוא היה בטוח בגסטפו, אבל חלק פעיל בהרג פולנים ויהודים לא לקח. טומשבסקי הלך לגטו כדי לחפש יהודים ששהו באורח בלתי חוקי (כמה פעמים הצליח למשל, הרש ליפמן ואחרים)".

"בליכאש הצביע כל הזמן לגרמנים על מקומות מסתור של יהודים ופרטיזנים ביער, אני עצמי הייתי בבונקר עם 18 אנשים, ראיתי בעצמי כיצד בליכאש הגיע עם גרמנים וסייע להם לתפוס ולהרוג".

"באשר ל Walilko אני יודע כי הלך ליער במטרה לתפוס 42 יהודים, הייתי עם אשתי ביער, Walilko הסגיר אותה לגסטאפו, והם רצחו אותה".

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 11

K 159 מכתב לבית המשפט:

ישראל גייסט [Srul Geist]

בנייק הוכמן [Bence Hochman]

נוסים גרשון הוכמן [Nusym Gerszon Hochman]

לייזר פרוכטלנדר [Lejzor Fruchtländer]

בקשו שהשימוע שלהם בעניין קולשה, שלדבריהם היו עדים לחלק מפשעיו. ומשום שהם היהודים מפחדים
ללכת זמושץ' למטרת עדות (...) וזה נובע הביטחון האישי בשל כך שיעידו נגדו (...) הם מבקשים דרך משפטית
לסייע להם על ידי מתן עדות בבית המשפט העיר בוורוצלב, או להפנות את העניין (...) בית המשפט האזורי
בוורוצלב.

K 94 כתב אישום מ 31.05.47

ק 129 [מכתב עו"ד של קולשה בעניין מינוי עדים]. אגנייסקה [Kukielk ama] מבקש לפסול את העדים שהיו
מסתתרים בטחנת הקמח כי על פי ההוראות של הגרמנים הם עצמם ויתרו על המסתור...

ק 162 עדות שוויג [Szejach]

"ולאחר ההעברה הם באו כמו כל הזמן לבקש שוחד והבטיחו לסייע כנגד פעילויות גרמניות וכדי לשחרר כאלה
שהגרמנים איימו עליהם. בתחילה נתנו להם כסף, ולאחר מכן את הסחורה, הכל היה לשוא קולשה לא התערב.
התחלתי לפקפק בקולשה מרגע זה ואילך, לא לשלם כלום לקולשה. אבל הוא הלך כבר במפורש אל יהודים, דרש
שוחד. הוא לא היה היחיד, גם מייבסקי - איש הגסטאפו היה כזה אפילו יותר ממנו. כך היה גם גורלם של חברים
שלי הרשקו קאהן ולייבלה' קצנברג אשר קולשה הביא אותם לגסטפו, הם נעצרו. מייבסקי לקח מהם קמח שהיה
להם".

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 12

השמיעה העיקרית

K 162 תצהיר - וורמוט ברוך בן 39 שנים, נולד. ב 15.03.1907 בבילגוראיי, 7 כיתות לימוד, הוריו שוויג 'ח' וחנה-גיטלה מילר. היה בעלים לטחנת קמח בבילגוראיי בפרבר בוויארי [Bojary]
התצהיר מתאריך 26 באוגוסט 1947. לפני בית המשפט בפני השופט ד"ר א. לינדרט [Lindert].
"מבין הנאשמים אני מכיר את קולשה ועל בליכאש, כי בזמן הכיבוש הם היו בבילגוראיי. בליכאש היה שומר יערות, הוא וקולשה פקדו את הרובע היהודי. הוא עבר לרובע היהודי, לאחר היישוב מחדש לרחוב השלושה במאי [כנראה לגטו של בילגוראיי (ישראל בר-און)], מייבסקי כגרמני היה פעיל ודרש כל הזמן שוחד, שאם לא כן הוא איים להביא את הגרמנים. בתחילה הוא קיבל כסף, אחר כך סחורות, כשיהודים פנו אליו כאל חבר של קולשה ובקשו את התערבותו. התחלתי להסביר שלמרות השוחד קולשה לא עשה דבר להגן עלינו, ובתגובה לתלונותינו הוא אמר שיגן על מי שרק ירצה. מרגע זה ומשום שלא לרצות לחשוף את עצמו חדל מייבסקי לשלם עוד לקולשה. אבל קולשה כבר היה בגלוי "אחרי היהודים" ודרש שוחד. הוא נפגש גם עם איש סודו ושותפו מייבסקי איש הגסטאפו, היהודים פחדו ממנו עוד יותר. לדוגמא: החברים שלי, הרשקו קאהן ולייבלה' קצנברג, נעצרו גם הם ואיימו עליהם. קולשה ומייבסקי האשימו אותם ולקחו מהם את הסחורה, הקמח - סוכני הגסטאפו קיבלו (...?) מזומנים והניחו להם ללכת. לאחר השחרור סיפר לי קצנברג, שבמהלך המלחמה הוא ראה את פרוטוקול ההאשמה בחתימת קולשה, ויעץ לי לטפל בקולשה אפילו יותר מאשר באיש הגסטאפו. שנה לאחר הכיבוש נאסר עלינו לסחור. יחד עם קאהן וקצנברג הלכתי ליער כדי ללמוד ולהכיר את השטח ולאתר מקום מסתור במקרה של רדיפה. בעת שהייתי ביער, נפגשתי עם בליכאש. פגישה שכזאת הייתה פעם, כשנתקלנו באנשי גסטאפו שישבו על עגלה עם בליכאש וצעקנו "עצור". הגרמנים לא אמרו דבר מנגד, רק בליכאש, אפילו שהכיר אותנו, הוא שאל 'מי אתם? איפה המסמכים שלכם?', כשהצגנו להם את המסמכים, קבעו שזו בדיה והם מזוייפים. בליכאש לא שאל אותנו אם ראינו את הפרטיזנים ועל השאלה הגרמנית - ענינו שאנחנו לא ראינו, זה היה בשנת 1942. היינו ביער עד נובמבר. ב 1-11 בנובמבר 42. הגרמנים הקיפו את העיר והחלו לרצוח יהודים. החבאתי את עצמי ואת משפחתי ... בטחנה. היה לי מחבוא במיכל התבואה [מעלית] ובני המשפחה בעליית הגג שמעל המבנה. היינו שם זמן רב. פעם ראיתי את בליכאש מוביל שתי בנות לעיר - הן התחננו שיעזוב אותן אבל הוא בעט בהן פעם אחר פעם. הן היו בנותיה של לייבה ברומברג. זה היה ב 2 או 3 בנובמבר 1942. מיד אחרי הפוגרום הראשון. אז הגרמנים יצרו גטו שבו נעלו רק בעלי מלאכה. שאר היהודים נרצחו או נמלטו. בהתחלה המשפחה שלי הוסתרה על ידי אדם מסוים וקולשה הודיע על כך, לכן יצאנו משם, החבאתי את משפחתי בבונקר ביער. בעצמי הסתתרתי בעליית הגג של הטחנה שעכשיו מיצ'קבסקי [Mieczkowski] - הגרמני ניהל אותה, את הטחנה אשר בבעלותי - הוא שהזהיר אותי מהגסטפו הגרמני ויעץ לי להסתיר את המשפחה שלי ... אז הלכתי אל הבונקר שבו המשפחה שלי הייתה.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 13

היו בו כ - 60 איש בבונקר הזה שלא יכולתי להסתיר בו את עצמי. בבוקר שמעתי יריות וכשהסתכלתי ראיתי את בליכאש ואת הז'נדרמים בזמן שהוא ירה על הבונקר. ברחתי משם עם משפחתי, אבל במהלך הבריחה הבחנתי בהעדרם של אשתי ואחיין שלי. כשהסתכלתי לאחר, ראיתי את אשתי היקרה כיצד היא מנשקת אותו בידיו, מתחננת 'מר בליכאש, תן לו, לילד, ללכת'. אבל הם הגרמנים רצו את אשתי והם הרגו את הילד הזה. בליכאש תפס את אשתי בשערה והחזיק בה. לא ידעתי היכן להסתתר אחר כך, אבל נזכרתי במחבוא של ידידי לייזר קאנדל בגטו. זה היה מקום מסתור. במחבוא הזה ישבתי שבעה ימים. במשך הזמן הזה לא אכלתי, ושתיתי את השתן שלי. (לפני כן החזרתי את הילדים לטחנה). פעם ראיתי ממקום המסתור שלי איך קולשה מוביל את הגסטפו, כיצד הוא הצביע על מרתף, שנמצא ממש מתחת למחבוא שלי, כיצד פתח בבעיטה את דלת המרתף שבו הסתתרו 30 יהודים וכיצד הם נורו במהלך היציאה. אחד הנערים ניסה לברוח, קולשה הדביק אותו והביא אותו. הילד נורה. לאחר עזיבת הגסטפו קולשה נשאר במקום ועקר את שיני הזהב של הגופות, הוא הפשיט אותן עירומות, לאישה אחת פיסק את הרגליים ושם על גופתה המתה גופה של גבר ואמר: 'ניתן לו, לאיש, לאחר מותו של זה מעט עונג' והוא וצחק בקול רם. זה היה בנובמבר 1942 ביום השלישי של שהותי במחבוא זה. במקום המסתור שלי הסתרתי גם לחם של היהודים הכלואים בגטו שנמסר לי על ידי אחד מהם. אותו יהודי אמר לי כי בקרוב קולשה יהרוג את כולנו, הוא הוציא וגרם לכך... .. שהרגו את משפחתי ואת משפחת בויס. בכל יום סבלו בגטו מקולשה ומהגסטאפוביץ. אחרי שבעה ימים נאלצתי לעזוב את הגטו והלכתי ליער - חייתי על סלק, גזר וכו'. שוב הלכתי לטחנה שבה הייתה משפחתי. ישבתי בתוך מיכל המעלית של הטחנה עם בנייק הוכמן ובנו. הוכמן נסע ... אתמול ... לאמריקה. ישבתי בטחנה שלושה שבועות, ויום לפני שהייתי צריך לקחת את משפחתי ולברוח משם הגיע הגסטפו וקולשה אל הטחנה. אני הייתי בתוך מיכל המעלית. קולשה פתח את דלת הכניסה למקום המחבוא שבו המשפחה שלי הייתה, הוא התחיל לזרוק את הנשים והילדים מ 2 מטרים אל הקרקע, שם ציפו להם הגסטפו. הבת שלי - בת 12 שנים ניסתה לברוח וקפצה למים, קולשה שלף אותה אותו מהמים, והרג אותה. תשעה גרמנים הרגו את משפחתי. ראיתי את זה במו עיני. מיצ'קבסקי [זה שניהל את הטחנה שלי] אף על פי שהיה גרמני, נכנס והביט במסתור שלי, ראה אותי ואמר לגרמנים שאין שם איש ... כאשר הגסטפו עזבו הוא אמר לי, ללכת לראות מה עושה קולשה עם המשפחה שלי, עברתי לעליית הגג ודרך הסדק ראיתי את קולשה עוקר את שיני הזהב שלהם ומפשיט אותם לכדי ערום מוחלט, "עושה להם הלוויה" יחד עם העוזרים שלו. לאחר אירוע זה אמר לי מיצ'קבסקי להסתתר במקום אחר. אני, עם קאהן וקצנברג רצינו להרוג את קולשה ובליכאש, אבל לא היו לנו רובים. קצנברג חפר מקום מסתור חדש, שבו הסתתרו, ואני הלכתי למקום המחבוא הישן שלי. כמה שעות לאחר מכן, כפי שסיפרו לי יורק (?) Klajmic ואשתו, בליכאש יחד עם הגסטאפו גילו את המסתור והרגו את קאהן וקצנברג. שוב, הסתתרתי במיכל התבואה [המעלית] בטחנה. נתתי את צמיד הזהב שלי למיצ'קבסקי והוא נתן לי לחם. הוא גם אמר לי שאחי חי ורוצה לראות אותי. פעם כשהייתי במעלית, שמעתי צעקה וראיתי איך קולשה, יחד עם החברה

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 14

תפסו את אחי שחיכה לי, הוא הוביל אותו אל העיר. אחי היה חזק מאוד, אבל הוא לא היה מסוגל להגן על עצמו, ולא היה לי כוח להגן עליו. שוב, הלכתי ליער שבו היה לי גיס עם ילד. ביער הבחין בי בליכאש שירה לעברי, אבל אני ברחתי. ביער פגשתי שני חברים שלי שברחו מהגטו של זמושץ'. בליכאש בא לקראתנו, דיבר אחד מאתנו ואנו נמלטנו משם. אבל מכיוון שאצל זה שנשאר היה כסף, חזרנו לקחת אותו. לא מצאנו כסף על הגופה. מרגע זה, כל ערב התגנבנו לגטו ושם נעזרנו באוכל, בגדים וכסף. וכך חיינו עד הסוף. המעלית במפעל ששמשה לי מקום מחבוא הייתה בצורת מיכל מחושב עבור 500 ק"ג של תבואה, כלי קיבול זקן עם ... (בלתי קריא). הכניסה אליו הייתה מלמעלה, רק לאחר הריגת המשפחה שלי יצאתי מהמעלית ועלתי אל הגג, ומשם ראיתי דרך הסדקים מה עשה קולשה למשפחה שלי". העד מסביר כי הוא מרחיב את עדותו הקודמת, כי כאשר הוא מתייחס לנאשמים, הוא נזכר במספר עובדות. העד הביא אל התובע ול U.B. דיווח לא רק על קולשה בבילגוראיי, "באותו רגע שבו נודע לי שקולשה זה משרת בצבא, לא יכולתי לסבול. הייתי בעלים של הטחנה. אבל באופן לא רשמי מ 1 בפברואר 1942 המנהל בפועל היה מיצ'קבסקי שהיה פולקסדויטש [גרמני]. אני הסתתרתי בתוך התבואה שנשלחה לטחנה. היו לי שתי בנות שמתו שתיהן".

K 213 עדות לייזר פרוכטלנדר. עמ' 33 [Fruchtlander Lejzor]

עדות שניתנה ב dd ב 4 באוקטובר 1947.

"אני מכיר את קולשה ואת בליכאש. אני לא מכיר את בלז'ץ. הפעולה נגד יהודים החלה ב 2 בנובמבר 1942. זה נמשך מהבוקר עד שעה שתיים אחר הצהריים. בערב יצאנו לראות כמה נהרגו. באחד הבתים ראינו את קולשה - הוא לקח את הז'קט של הקרבן. קולשה היה לבדו. שאלתי אותו "מה אתה עושה?" - הוא השיב "אני רוצה בדיוק מה שאתה רוצה". מאז ראיתי את קולשה בכל יום. בהיותי בורסקאי ובעסקי עורות, גרתי ליד הגטו ומשפחתי הוחבאה מתחת לרצפה בגטו, פחדתי שקולשה ימצא אותה. פעם ראיתי את קולשה רודף אחרי בנו הוכמן - ילד קטן שנפל לגטו. הגטו היה מגודר והעבודה הייתה קרובה לגטו. קולשה לא נכנס לגטו, אבל הוא חזר ובתוך - 15-20 דקות הוא הביא את קלר [Keller] מהגסטאפו עם מי שהוא נכנס לגטו. הם מצאו עוד חמישה בחורים בגטו והביאו אותם לבית המלאכה שלי - היה כבר חושך. באותו זמן הבאתי את המשפחה שלי לשדה וחזרתי לבית המלאכה בעצמי. קלר חשב מה לעשות בהם. בסופו של דבר הם הוליכו אותם החוצה - קולשה הדריך שניים כיצד בעזרת שלשלאות וקרסים להרוג אותם- הגסטפו הרג אותם. ראיתי שקולשה מחפש בכיסים שלהם - כבר היה חשוך. קולשה הלך משם יחד עם המפקד הפולני מיכאילובסקי. במקרים אחרים ראיתי את קולשה מחפש בכיס קרבנות. קולשה גם נסע עם השוטרים ברחבי העיר, למקומות שם נקברו היהודים. כנראה, בעיר, יהודים נהרגו עד 20 (נכתב בדרך זו). ראיתי את קולשה מוביל את אחיו של ברוך וורמוט, קולשה כביכול חיפוש עבורו מחבוא כדי שהגסטפו לא יתפוס אותו אבל הוא ברח ורץ לבד. מי הרג אותו? אני לא יודע לא ראיתי זאת. לדעתי קולשה ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 15

לבד עשה את זה מרצונו הוא. לאחר פעם, כשהייתי בבית המלאכה שלי, בא אלי דוד מנס וקבע שביער המצב יהיה טוב רק אם בליכאש לא יחיה. הוא הורג אנשים סיפר הוא לי. שמעתי שבליכאש הוביל אל העיר יהודייה אל קצין גסטאפו שהרג אותה ובליכאש הסיר את מקטורנה... קולשה הכיר את הילד שרדף אחריו. הייתי אז בשער הגטו. אחר-כך, כשנכנסתי לגטו, ראיתי שקולשה הוא עם הגסטאפו. כבר הייתה שעת דמדומים. ראיתי את קולשה מוליך את וורמוט ברחוב קושצ'ושקו לאחר שתפס אותו, לא ראיתי אותו. מ-15 בינואר 1943 הייתי כל הזמן ביער. באותו זמן הגעתי רק פעם לבילגוראיי".

K 267 העדים הוכמן גרשון ובנייק הוכמן לא הופיעו למשפט, אשר, על פי הדיווחים, יצאו לחו"ל.

267 k. גייסט ישראל שרול, כרך 25, עדות שנמסרה לבית המשפט 13 בנובמבר 1947.
"אני מכיר את שניהם: פרנצ'ישק קולשה ויאן בליכאש מבילגוראיי. ב-2.11.1942 הייתה פעולה נגד יהודים שנהרגו או גורשו לבלז'ץ, וכמה מהם היו כלואים בגטו. יהודים רבים ברחו או אפילו הסתתרו, כולל אני. הסתתרתי בעליית הגג של בית-הקרח יחד עם אחי. ולפעמים הלכתי לגטו כדי לקבל משהו מחיים (במקור). פעם - זה היה שלושה שבועות אחרי הפעולה ביום ראשון - ממקום המצב שלי - ראיתי את דודתי שגם היא עזבה את המחבוא, הסתתרה אצל בנדר. יחד עם 18 יהודים נוספים. דיברתי איתה ואמרה לי שהיא עם ילדים. ביום שלישי בשבוע, כשמעתי צעדים כבדים, הבטתי ברחוב וראיתי שקולשה צועד עם גרזן בידו יחד עם אנשי הגסטאפו. הם הגיעו לבית של בנדר. תוך חצי שעה הם חזרו באותה דרך ממנה הגיעו כשאיתם 18 אנשים, שביניהם הייתה הדודה שלי. קולשה היה כאמור חמוש בגרזן. היהודים הובלו אל התעלות שבהן נורו. בפעם השנייה ראיתי מן המסתור שלי ז'נדרם בנוכחות קולשה, גם אז נהרגו יהודים. קולשה מיד הסיר את נעליו של קרבן ומכר אותן לאיכר. ראיתי את זה בעצמי. אבל בגטו שמעתי על קולשה שהוא מחפש יהודים כדי למסור אותם לגסטאפו. בכל הנוגע לבליכאש, שמעתי מיהודים אחרים שהוא גוזל ואפילו יורה. אם קולשה היה יודע היכן אני מסתתר, היתי מת".

הנאשם קולשה אומר שכל זה לא נכון והוא לא מודה בזה. ישראל גייסט מעיד כי מלבד קולשה, היו פולנים אחרים שהוציאו יהודים, אבל עכשיו הוא לא יכול להגיד את שמם. "איני קרוב של וורמוט. גרתי בבילגוראיי ברחוב 3 במאי. לאחר שעזבתי את המחבוא קיבלתי אפשרות להצטרף לעבוד בגטו ולאחר חיסול הגטו נשלחתי לזמושץ', מיידנק, לצ'נסטוחובה, ועדיין הייתי במחנה שממנו לא הורשו היהודים לעזוב. יהודים לא הורשו לסחור. שמעתי שמשפחת וורמוט הוכחדה על ידי הגסטאפו בטחנת הקמח. לא ראיתי את קולשה במיוחד עם אנשי הגסטפו, אני מכיר את קולשה, התעניינתי בו יותר מתחילת הפעולה נגד היהודים".

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 16

k 279 עו"ד Stroński הסנגור של קולשה, ביקש מבית המשפט לבדוק את טחנת הקמח של וורמוט בבילגוראיי הוא האשים אותו בכך שאינו דובר אמת, שכן מבוגר לא היה יכול להסתתר במיכל [מעלית] התבואה או לראות מה מתרחש במקום שבו שכבו גוויות היהודים שנרצחו.

K 303 מוגש בזאת כמסמך דוח בדיקה של הטחנה.

"המיכל מחולק לשני חלקים, בתחתית מתחדד לצורת משפך. אנשים רבים יכולים להתאים במידות גופם להיכנס בשני חלקי המיכל. למיכל כולו יש המידות: גובה (עומק למקום ההצרה במשפך) 150 ס"מ, רוחב 170 ס"מ ואורך 3 מטר. בחלק המיכל הנמצא קרוב יותר לקיר הצפוני במקום שבו בנוי המיכל, ניתן להצמיד את הלוח התומך. מן המיכל, אל מחוץ לקיר הצפוני, מהמיכל של הטחנה יש מעבר ברוחב 60 ס"מ, המוביל לקיר הקדמי. בין הקיר הקדמי של הטחנה לבין הרולר יש גם מעבר ברוחב זה".
(הפרוטוקול כולו מן הבדיקה החזותית של טחנת מגובה בצילומים)

k 325 תעודת המועצה העירונית של בילגוראיי "... משפחת בנדר או בנדרה [בנדלר] באזור העיר בתקופת הכיבוש הגרמני, לא נמצא ואין תעוד המוכיח שאחד שכזה חי, ולא ידוע כלל על בית זה כי לא מצאו רכוש בעיר. אשר יהיה רשום כרכוש המשפחה שהוזכרה לעיל. "(ראה עדותו של גייסט ישראל שרול)

המשפט הסתיים ב-23 בינואר 1948, לאחר שהיו"ר קרא את מספר הטלפון ברחוב של בנדר על כך וורמוט העיד: "... זה על המשפחה, לא על בנדרס, ועל בנדלר ועל ביתם בבילגוראיי, יש מקום שבו חי קודם קולשה."

353 פסק דין והסבר מ 28 בפברואר 1948

קולשה - עונש מוות

בליכאש 10 - שנים (בתור שומר היערות הוא פעל תחת איום)

קולשה הכיר את איש הגסטאפו מייבסקי, וורמוט עבד ביער, ובאותו זמן הכין כמה בונקרים יחד עם אחרים. יהודים עבדו ביער עד ה-11 בנובמבר, וב-1 בנובמבר התקיימה בבילגוראיי אקציה. וורמוט הסתתר עם משפחתו בטחנה, משם ראה את בליכאש מוביל שתי בנות של ליבה ברומברג, בעוד היא מתחננת שיתן להן ללכת, הוא בעט בהן בתגובה. אחרי 1 בנובמבר נשארו בעיר רק בעלי מלאכה, וכל השאר נמלטו מן העיר. וורמוט הסתיר את משפחתו אצל איכר בכפר סמוך, הוא עדיין הסתתר בטחנה. כשהאיכר שמר עליהם זמן רב יותר, הוא לא רצה להעביר אותם לבונקר ביער, היו שם כ-60 יהודים שהסתתרו שם, ברוך וורמוט עבר ליער. למחרת ביער בליכאש הופיעו עם

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 17

הגרמנים, הם התחילו לברוח, אשתו של ברוך ואחיין נתפסו על ידי בליכאש, הגרמנים באו בריצה ושניהם נורו למוות. ברוך הסתתר במשך שבעה ימים במחבוא בגטו והכניס את הילדים לטחנה. כ- 30 איש הסתתרו במרתף בגטו, קולשה הביא את הגסטאפו, הוציאו אותם מהמחבוא וירו, אחד הנערים ניסה להימלט, תפסו אותו, וגם הוא נהרג. וורמוט ראה איך קולשה "עוקר שיני זהב מפיות המתים, הפשיט את הנרצחים, ולעונג הרוצחים שהיו שם הציגו סצנה עם גופות". וורמוט חזר ליער, ואז שוב לטחנה, הסתתר במעלית [מיכל התבואה] בערך 3 שבועות. קולשה הגיע עם אנשי הגסטאפו, המשפחה נזרקה מגובה של כ- 2 מטרים לחצר, נרצחו. בתו של ברוך, שניסה להסתתר בחדר נעול, קולשה, לקחה גם אותה. הוא עקר את שיני הזהב, הפשיט את בגדיהם ולקח גם את הבגדים. ברוך וורמוט שוב ברח ליער, בינתיים קולשה לכד ורצח את אחיו. ביער הוא היה עם שני חברים, אחד מהם שנשאר עם קולשה נורה אף הוא. ברוך וורמוט עבר מן האזור הזה והסתתר במקום אחר.

באשר לאיש הגסטפו Keller מבילגוראיי עדי ראייה יהודיים נתנו עדויות אמינות, הם תיארו את האירועים בצורה יסודית ומפורטת עד כדי כך שלא ניתן היה להניח שהם יכולים היו להמציא אותם, עדותם נתמכה בחלקה גם על ידי עדותם של העדים הבאים (...). חוץ מזה אמיתות דבריו של וורמוט נתמכו בבדיקה פיזית וביקור במקום: הסתתרותו בטחנה (מעלית) וכל הדברים שהעיד עליהם הוכחו כאפשריים מתוך ביקור זה. גם בעדותו של פרנצ'שק זאלשני הוא העיד ששמע כי באזור 60 יהודים נורו ע"י בליכאש.

K 362 זהו פסק-דינו של בית-המשפט העליון מ-25 במאי 1948, השופט: T. Walewski

תרגם סיכם וערך: ישראל בר-און

יו"ר ארגון יוצאי בילגוראיי בישראל

29.07.18

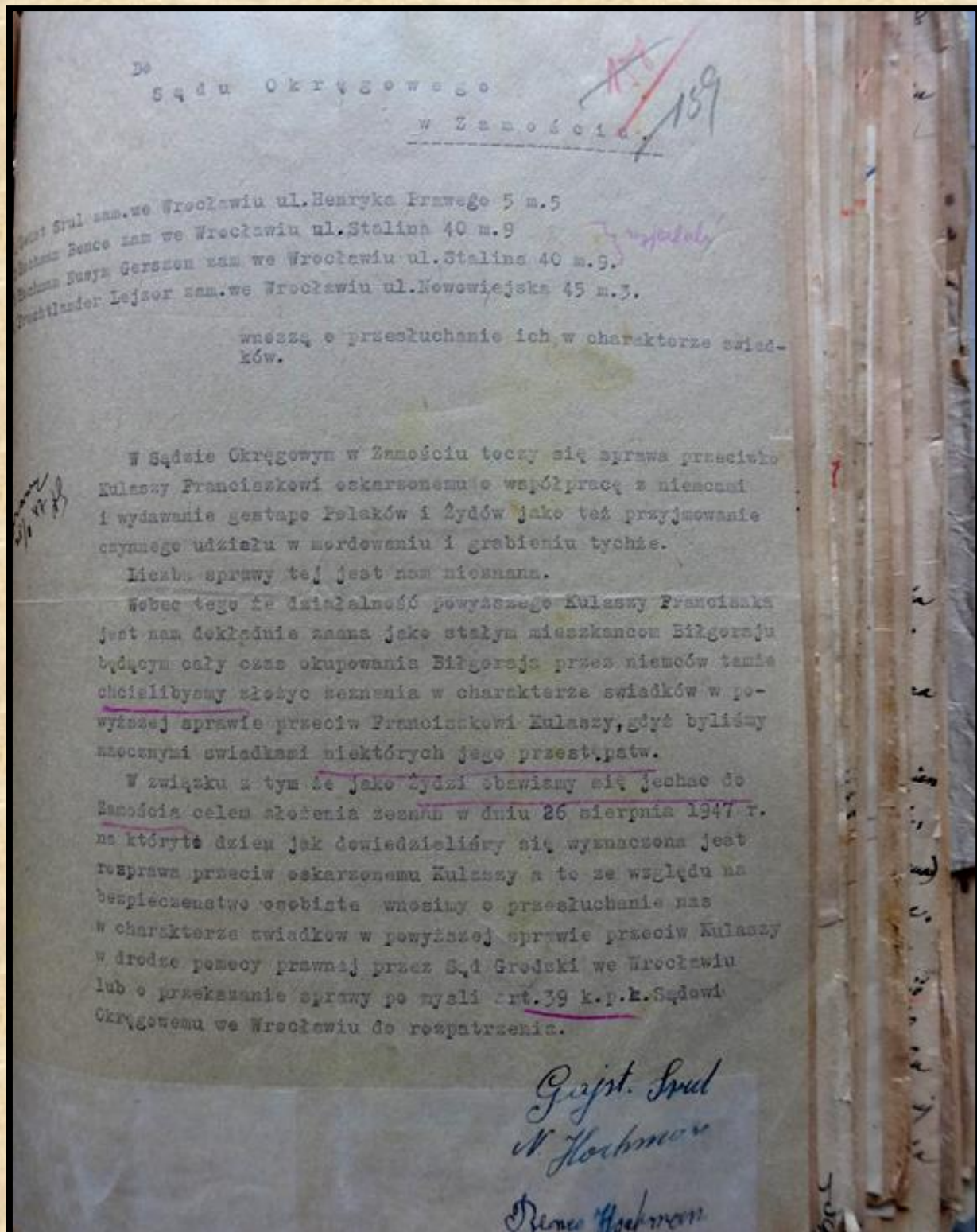
להלן צילומים אקראיים מתוך כל צילומי המקוריים של פרוטוקולי משפט רוצחי היהודים פרנצ'שק קולשה ויאן בליכאש מבילגוראיי והעדויות נגדם ולהגנתם, כפי שנכתבו בכתב יד ופוענחו ע"י פרופ' אלינה סקיבינסקה. קובץ הצילומים המלא נמצא גם בחזקתי באדיבות פרופ' סקיבינסקה.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד 18 מ' 18

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
 ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מס' 19

210
210

29/4/47
 Protokół rozprawy głównej.
 Dnia 4 października 1947 r.

Sąd Okręgowy w Ławocinie
 Franciszka Kulawy i innych
 cyk

Obecni:
 Przewodniczący Władysław H. D. A. Lindert
 Sędziowie: Paweł W. Winiarski
 A. Kozłowski
 Prokurator A. Lewandowski
 Protokolant p. W. Przytułski

Rozprawa o godzinie 10 min.
 Rozprawa odbyła się jawnie.
 Na rozprawę stawili się:
 (osoba reprezentująca)
 jako pełnomocnik
 (osoba reprezentująca)
 jako pełnomocnik
 (osoba reprezentująca) Franciszka Kulawa z pełnomocnictwem
 swoim adw. Władysław H. D. A. Lindert
 pełn. adw. Władysław H. D. A. Lindert i os. Jan Blicharz
 pełnomocnictwem swoim adw. Z. Branicki
 pełnomocnictwem swoich spraw.

Na osobach powołanych na rozprawę nie stawili się:

1. Zgodnie z art. 109 § 1 k.p.k. IV, 1947 r.
 2. Osoba powołana na rozprawę, która stawili się, należy wpisać nazwisko jego obrońcy.
 3. Osoba powołana na rozprawę, która nie stawili się, należy wpisać nazwisko jego obrońcy.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
 ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד 20 'on

ja widzialem jak Halina prowadziła z domu
 Brucha. Halina wynajmowała kucyki i jak kto
 chciał to prowadziła sam na zastawo. Jak straż
 wiozła to mi wiadom, Halina nie wiedziała, żeby wiozła.
 i sam by to robiła z własnej ochoty. Raz jak byłem
 w pracy przyjechał do mnie Dawid Elan i skazywał
 że w domu byłaby bardzo dykta Blichera mi dopi iże
 takiś ludzi. Jemu sięgnął kartki. Skazywał, że Blichera
 prowadziła z domu. Blichera wiozła przez miasto, która
 zastawie robiła. Halina musiała być bardzo kłopotliwa
 gonit, że byłem wtedy kłopotliwy. Długo jak się dostałem
 do getta to zastawie, że Halina jest z zastawie. To
 już był koniec. Widziałem jak Halina prowadziła Elana
 na ulicę Kościuszki. Jak go zabili to mi wiadom.
 Od 15 sierpnia 43r. byłem w domu cały czas. W Białym
 rogu byłem raz jeden. Kiedy Niemcy chcieli zobaczyć
 w domu z rodziną (433) i adwokatami umowa świada-
 teli świadka, że widział jak Halina prowadziła Elana
 jak go zabili to mi wiadom. Świadek tłumaczył mi
 uprzedem czym. Jak wtedy oświadczył, że Halina to była jego żoną
 i widział, że była z rodziną w domu to było takie
 ważne.

3. Stanisław Szada 641 ul. Dąbrowski Kuchli rybnik, aboz
 zam. w Zamościu.
 Oświadczył mi wiadom. Oświadczył, że Halina i Blichera razem.
 Nakarmi ich w domu z rodziną z rodziną i z rodziną
 i oświadczył w Białym rogu. Elanem ich na zastawie
 "zastawo". Oświadczył aboz byli moi kłopotliwi. Co
 "zastawo" i pora mi wiadom to mi wiadom. Co do Blichera to
 nie mi wiadom. Co do oświadczył Halina to widziałem go w
 ławie w zastawie. Widziałem go przy strażach
 iżda - zabili go, przewracali - czy sam to robił to
 mi wiadom. Jak widziałem, żeby kogoś prowadzić. Długo
 oświadczył Halina z zastawie. Chodził z Elanem i
 Blichera w go w domu. Czy widział do Blichera
 zastawie to mi wiadom. Po jakichś przyczynach

ליצירת קשר

עמוד מס' 22

Nr akt. N. 299/47

przezwany
Protokół rozprawy głównej.

267
194 r.

Sąd Okręgowy w *Lwowie*

Sprawa *Fronciszka Halasa i Jona Plichera*
oskarżonych o zabójstwo p.o. p.k. Halasa z dnia 11-10-1946

Obecni:

Przewodniczący *Mieczysław D. Dr. Ch. Lindert*
Sędziowie: *Leonida D. Kobaczynski*
D. Kimmionowski
Prokurator *H. Lewandowski*
Protokolant *apl. D. Gryfinski*

Wyroczono sprawę o godz. 10 min. 45

Rozprawa odbyła się jawnie.

Na rozprawę stawili się:

Oskarżyciel przysięgły: _____
jego pełnomocnik _____
Podejrzany _____
jego pełnomocnik _____

Oskarżony: *Froncisek Halaś z pełnomocnictwem*
adv. Kimmionowski pełnomocnictwo w adwok. sąz. i apl. Jona
Plichera z pełn. adv. Fronciskim - pełnomocnictwo w adwok.

Za stron wezwanych na rozprawę nie stawili się: _____

W tymże wyroku należy przekazać.
Ciekawiejsza oskarżenia, który stawili się, należy wpisać nazwisko jego obrońcy.
W R. Nr 1946 k.p.k. IV 1947 r.
Zgodnie z art. 236 pkt. c k.p.k.)

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-rivka783@zahav.net.il 6967589
 ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד מ' 23

משוב קוראים:

יום א 29/07/2018 13:17

שלום ישראל יקר

היה קשה לקרוא אבל אני לא יכולה להימלט מכל טקסט שקשור לשואה ועל בילגוראיי בפרט. בכל פעם מחד שאני נרגשת עד דמעות מעבודת הקודש שאתה עושה.

לא נותר לי אלא לאחל לך שידוך תחזקנה וישר כוחך. מי ייתן שתזכה להמשיך בעבודת קודש זו עוד שנים רבות בבריאות טובה והרבה שמחה מסביבך.

בהערכה אין סופית

לאה נבו.

יום א 29/07/2018 11:00

תודה רבה ישראל

אתה עושה עבודת קודש

אני חוזרת על הצעתי בקשר לתרגום הספר לעברית למען הדורות הבאים.

נעשה מגבית בינינו ואולי אפשר להשיג חלק מן התקציב מיד- ושם או מארגון הנצחה אחר.

שבוע טוב

דליה בר

יום א 29/07/2018 16:29

ישראל

אין מילים. עבודה כמו שעשית כאן לא נעשתה ולא תיעשה, עלית אפילו על עצמך וזה כידוע לא דבר של מה בכך החומר מזעזע בכל מובן

נראה לי שלהגיד תודה זה לשון המעטה אבל זה מה שאגיד

תודה

רבקה ניב

יום ב 30/07/2018 07:58

תודה ישראל על השיתוף.

תיעוד חשוב של סיפור מצמרר וקשה.

אורית פיטר

יום ב 30/07/2018 05:51

ברכת שלום חמה ישראל היקר

מרתק מאוד, למדתי ממך עובדות שלא ידעתי

מצמרר...

שמחה על ההיכרות בינינו

בידידות, יוכי בן דור.

יום ב 30/07/2018 09:15 הגיע בוואטצ-אפ

בוקר טוב לכל הקבוצה.

אני מבקשת לנצל פורום זה לדברי הערכה לישראל.

קראתי הבוקר את המידע ששלח באי-מייל על המשפט של רוצחי יהודים מבילגוראיי.

המידע לכשעצמו מרתק וכמוהו אני מכירה מקרים נוספים מרחבי פולין שהתגלו בתיקים ממשפטים שנערכו אחרי המלחמה.

אך מרשימה בעיני הדרך שבה ישראל מנגיש לנו את החומר הרלוונטי לבילגוראיי. הדקדקנות שהוא נוקט בה ואופן עריכת החומר. יישר כוח ישראל.

בכל השקעה שכזאת אתה דוחה את הסיכוי/סיכון לאלצהיימר!

ד"ר אמונה נחמני גפני.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129

עמוד 24

יום ב 30/07/2018 10:08 הגיע בוואטצ-אפ
בוקר טוב.
אתמול קראתי את החומר.
עבורי זה היה מרתק.
כל הכבוד לך ישראל
רחל אמסלם אולמר

יום ב 30/07/2018 10:28 הגיע בוואטצ-אפ
ישראל ברכות על עבודה כה מעמיקה.
שמאל ואסתר ויצמן

יום ב 30/07/2018 10:33 הגיע בוואטצ-אפ
זכות גדולה לנו שיש לנו את ישראל.
מרתק ומרגש היה לי הבוקר לקרוא את המייל.
סבי נרצח על ידי בילגוראי בסוף המלחמה ועדות זו ממחישה לפרטים חלקי סיפורים ששמעתי עד כה.
החשיבות הרבה לפועלו של ישראל היא הזיכרון, ההנצחה, המורשת הציונית המהווה בסיס למי שאנו היום. חשוב יותר לעתיד
צאצאיו.

משה ווקסברג.

יום ב 30/07/2018 10:33 הגיע בוואטצ-אפ
מצטרפת לברכות. תודה על ההשקעה למען הכלל. 🌸🌺🌻🌼
אלקה שובל.

יום ב 30/07/2018 10:42 הגיע בוואטצ-אפ
ראשית מצטרף לתודות לישראל על פועלו ולכם בילגוראיים קצת נוסטלגיה לרובנו היו תקליטים של מישה אפלבאום ואת שיר העגלון
זימזמו כמעט בכל בית.
פנחס שובל.

יום ב 30/07/2018 10:47 נשלח בוואטצ-אפ
תודה חברים על הפירגון. מהמשוב המתקבל אצלי אני רואה שאנשים קוראים את דפי העדכון ומתעניינים וזה כבר שווה את הכל.
באשר למי "שעשתה עליה" למסגרת הבילגוראית והייתה לאחת מאתנו – אמונה נחמני גפני - יש לי לספר לכם שהיא אישה מיוחדת:
אחת שאין אצלה רדידות: אחת שלכל מה שהיא אומרת יש רבדים, וכך אני מתייחס גם לדבריה בכותבה "בכל השקעה כזאת אתה דוחה
את הסיכוי/סיכון לאלצהיימר!" וכאן אני בא לעניין הרב משמעויות והרבדים המאפיינים את אמונה: מצד אחד הכוונה היא למניעת
האלצהיימר הפרטי ששומר נפשו ירחק מזה. מצד שני, בכל הנוגע לטיפול הזיכרון הקולקטיבי שלנו כעם שעבר שואה, הרי ששבעים
וארבע שנים שחלפו מאז שהגיהנום חלף, באם לכלל ביטוי בכך שהאלצהיימר הפוגע קודם כל בזיכרון הולך ומחמיר, הולך וקונה לו חזקה
גם במישור הלאומי. אז אם "השקעה שכזאת" כדברי אמונה באה להלחם במחלה שלנו כעם שחובה עליו לזכור ולא לשכוח זאת,
"דיינו"...

ישראל בר-און

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il פקס: 03-5718129